

teritorij cele NR Makedonije (izuzetak čini samo Ohridsko Jezero, na kome produžuje sa naučnim radom Hidrobiološki zavod.

Zadaci Zavoda u prvom redu su:

1. Da ispituje produktivnost jezera, reka, ribnjaka i ostalih voda, kako bi na osnovu dobivenih rezultata mogli da se postave pravilni gospodarski planovi na svim vodama NR Makedonije.

2. Da prouči sadašnje stanje ribarskog gospodarenja na svim vodama NR Makedonije i da da predloge za njihovo poboljšanje.

3. Da daje predloge i sugestije za izgradnju i proširenje površina ribnjaka.

4. Da izvrši inventarizaciju u ribarstvu (kako same ihtiofaune tako i svih ribolovnih alata i pribora) i posebno prouči mogućnost izmene sadašnje riblje faune nekih voda, kao i unošenje nekih novih vrsta riba, koje bi imale veću gospodarsku vrednost.

Istodobno sa Zavodom u Skoplju formirana je

i terenska laboratorija na Dojranskom Jezeru, čime je Zavod kao svoj prvi i najvažniji zadatak preuzeo celokupno istraživanje Dojranskog Jezera kao najproduktivnijeg jezera u Makedoniji.

Za svoje nekoliko-mesečno postojanje Zavod je uspeo da opremi i omogući otpočinjavanje radova hemijske i biološke laboratorije i to kako pri samom Zavodu u Skoplju, tako i pri terenskoj laboratoriji u Novom Dojranu. Zavod je time otpočeo u mesecu junu 1951. godine sa serijskim svakomesečnim ispitivanjem Dojranskog Jezera, a osim ovog zadatka Zavod je bio postavio i opite poribljavanja pirinčanih polja u Kočanima kao i ispitivanje i poribljavanje Havrovskog bazena u vezi stvaranja novog veštačkog jezera na Mavrovom polju. Zavod će sa započetim radovima nastaviti još intenzivnije u ovoj godini, a ovim poziva na suradnju i pomoć i sve naučne i praktične radnike na polju ribarstva.

K. Apostolski.

UGIBANJE JEGULJA U VRANSKOM JEZERU

U drugoj polovici meseca augusta 1951. god. pojavilo se masovno ugibanje jegulja u Vranskom jezeru kod Biograda n/m. Obaviješten o tome od Uprave tamošnjeg ribarskog poduzeća, otputovao sam tamo da ustanovim stanje, a po mogućnosti i uzrok ugibanja, te da dadem upravi upute, šta bi trebalo poduzeti, da se spriječi ugibanje.

Došavši tamo koncem augusta, obišao sam čamcem jezero i ustanovio da duž zapadne obale, u srednjem dijelu jezera, pliva velika količina uginulih jegulja razne veličine, a u uvalicama ležale su na obali hrpe lješeva koje su valovi tamo naplavili. Probnim brojenjem konstatovao sam da je u ovom dijelu jezera bilo preko 1.000 kom. lješeva na 1 km. obale. Uz jegulje nalazio se po koji komad uginulog cipla i šarana.

Ugibanje je već tada bilo u glavnom prestalo i već se rijetko mogla naći po koja bolesna jegulja uz obalu. Prema izjavi tamošnjih ribara masovno je ugibanje nastupilo najprije u ovom dijelu jezera i to oko 20. augusta. Bolesne su jegulje masovno dolazile kraju pa ih je narod kupio i upotrebio za potrošnju. Pri tome su polovljeni veći komadi, a manji su ostali i uginuli. Navodno je tako polovljeno oko 1 vagon jegulja.

U južnom dijelu jezera našao sam vrlo malo uginulih riba. Duž istočne obale bila je također velika količina uginulih jegulja, ali ne toliko, kao na zapadnoj obali. Među jeguljama bilo je dosta uginulih cipala i nešto šarana. Čini se, da su cipli tek tada počeli ugibati. Među uginulim jeguljama bilo je i većih komada, jer ovdje narod nije mogao loviti bolesne, zbog toga, što je obala obrasla pojasom šaša i trstike. Duž sjeverne obale nije bilo uginulih riba, osim sitnih babica.

Na još živim bolesnim jeguljama nije se vidjelo drugih vanjskih znakova oboljenja, osim slabirazvijenih crvenih mrlja ispod glave i na analnoj i repnoj peraji. Na tim je mjestima, na uginulim jeguljama, najprije nastupilo rastvaranje staničja, a kod mnogih se primjeraka pojavila na tim mjestima gljivica Saprolegnija. Ranije uginuli komadi bili su bez glave, jer je otpala od trupa. Kod nekih komada bio je analni otvor nabreknut i crven.

Na unutarnjim organima nije se moglo ustanoviti vidljivih znakova oboljenja. Kod svih je probavilo bilo prazno. Uginule jegulje bile su dobro ugojene. Na nedavno uginulim ciplima vidjele su se crvene mrlje po tijelu, a nekoji su imali izbuljene oči.

Osim jegulja i cipala ugibale su još babice (Blenius) i gavuni (Atherine), dakle sve one vrste riba koje potječu iz mora, dok su od slatkovodnih riba ugibali samo šarani i linjci i to u vrlo maloj količini.

Sredinom septembra, navodno je ponovo nastupilo jače ugibanje u sjevernom dijelu jezera, a tada su ugibali više cipli.

Promjena u kemijskom stanju vode nije bilo, osim što je salinitet vode jezera spao na 3‰, a prošle je godine bio 8‰ u gornjem dijelu jezera, a u donjem dijelu, na dnu bio je porasao na 21‰.

Po svemu se vidi, da je uzrok ugibanju neka zaraza. Prema Schäperclausu to bi bila t. zv. »jeguljina zaraza«, koju mogu da prouzroče dva bakcila i to: *Pseudomonas punctata* f. *sacrowiensis* i *Vibrio anguillarum*. Simptomi oboljenja od oba ova uzročnika su isti, tako da je po znakovima oboljenja nemoguće znati koji je od njih uz-

ročnik, ali su ekološki uslovi pod kojima se oni razvijaju različiti. *Vibrio* dolazi u slanim vodama, kojih je salinitet 8—85‰, dok *Pseudomonas* dolazi u slatkim i slabo bočatnim vodama do 7,5‰ saliniteta. Budući, da je salinitet vode, u doba pojave bolesti, bio 3‰, to bi po Schäperclausu uzročnik ove zaraze mogao biti *Pseudomonas*. Na bolesnim je ribama kasnije izvršena bakteriološka pretraga, a istraživanja su u toku.

Po izjavi tamošnjih ribara, već se zimi 1950./51. opazalo ugibanje jegulja u maloj količini, a uginule su navodno imale po tijelu bijele pjegge, naročito oko glave.

Efikasnih mjera za suzbijanje ove zaraze u ovako velikoj vodi, kao što je Vransko jezero,

nema, ali ipak treba poduzeti neke mjere, da se spriječi preveliko razmnažanje uzročnika bolesti i daljnje širenje, pa sam preporučio da se poduzmu ove mjere:

1. Da se nastoji pokupiti svu uginulu ribu, koja pliva po jezeru ili je naplavljena na obalu i da ju se zakopa.

2. Da se nastoji poloviti svu bolesnu ribu, koja se može upotrebiti za potrošnju.

3. Da bi se dobila što bolja slika o nastupu, razvoju i prestanku ugibanja, treba svaki dan pokupiti svu uginulu ribu, prebrojiti koliko je bilo komada, a isto tako i za bolesnu ribu i o tome voditi evidenciju.

Prof. Plančić.

UVOĐENJE PRIVREDNOG RAČUNA U SRZ »LAZAR KOLIŠEVSKI« U NOVOM DOJRANU

Na početku 1951. godine formirana je u Novom Dojranu Seljačka radna zadruga pod imenom »Lazar Koliševski«. Istovremeno, s obzirom na činjenicu da ribarstvo u Novom Dojranu predstavlja jednu od najglavnijih privrednih grana s jedne strane, a s druge da bi se ujedinili svi ribari, likvidirana je postojeća ribarska zadruga »Trudbenik« kao i državno ribarsko gazdinstvo »Dojransko Jezero« i izvršena je fuzija sa postojećom SRZ »Toplec«. Ovako ujedinjeni ribari uključili su se u novoformiranu SRZ »Lazar Koliševski« sa celokupnim ribarskim inventarom, koji je po proceni isplaćen bivšoj zadrugi i gazdinstvu. Na taj način u ovoj velikoj SRZ, koja ujedinjuje nekoliko sela (Novi Dojran, Stari Dojran, Sretenovo i Nikolić), pored ostalih poljoprivrednih grana zastupljeno je i ribarstvo.

Kao i u ostalim poljoprivrednim granama tako i u ribarskoj proizvodnji, nagrađivanje je vršeno prema ostvarenim trudodanim. Praksa je pokazala da ovakav način nagrađivanja ne samo što nije stvarao uslove za svestrani rad u zadrugnoj proizvodnji, već je u mnogome kočio taj razvoj. U našem slučaju ta se pojava pokazala u neobično oštroj formi. Nepobitna je činjenica, da bi visina trudodana u istekloj godini bila relativno mnogo manja, da u novoformiranoj SRZ nisu učestvovali ribari sa svojom proizvodnjom. Znači trudodan se uvećao blagodareći ribarskoj proizvodnji. Ili rečeno drugim rečima, ribari su bili eksploatisani od zadrugara-zemljoradnika. To je bio razlog da se kod ribara osećalo vidno nezadovoljstvo, koje se ogledalo u tome što su se ribari trudili da proizvedu toliko, da bi tek održali goli život. Borba za visoke prinose nije mogla da obuhvati ribare, jer bi njihove prinose podelili svi zadrugari, a ne samo ribari koji su u stvari te prinose postigli. To je bio jedan od razloga, da je plan ulova ribe u 1951. godini znatno podmašio.

Međutim sa uvođenjem novih ekonomskih mera u zadrugarstvu u mnogome će se popraviti to haotično stanje i doprinet će se, da se zadrugna proizvodnja postavi na takve osnove, koje će omogućiti da se ribarstvo kao i ostale poljoprivredne grane u ovoj seljačkoj radnoj zadrugi usklade sa težnjama samih proizvođača, kao i sa principima krupne socijalističke proizvodnje.

Početkom januara o. g. otpočela je u SRZ »Lazar Koliševski« u Novom Dojranu diskusija o uvođenju privrednog računa. Obzirom na činjenicu, da su ribari imali gorkog iskustva sa trudodanom u prošloj godini, na početku su sa nepoverenjem gledali na ovu novost. Uzrok takvom shvatanju leži u tome, što ribarima nisu bili pravilno objašnjeni principi privrednog računa, te je kao posledica toga došlo do demonstrativnog napuštanja konferencije na kojoj se raspravljalo pitanje uvođenja privrednog računa u zadrugu.

Međutim u toku diskusija koje su trajale nekoliko dana, objasnilo se ribarima, da sa uvođenjem privrednog računa, čija suština leži u nagrađivanju na bazi stvarno realizirane proizvodnje, u pravilnom određivanju godišnjih proizvodnih zadataka sumiranih u godišnjem proizvodno-finansiskom planu, u davanju mogućnosti za postizanje nadplanske proizvodnje i slično — ide samo u njihovu korist, a nikako na štetu.

Kao osnovica za nagrađivanje uzima se dnevna zarada (nadnica) koja se bazira na dnevnoj normi. Na predlog desetara pojedinih ribarskih grupa za pojedine vrste riba uprava zadruge prihvatila je sledeće dnevne norme:

1. Šaran I. klase (krap)	13 kgr.
2. Šaran II. klase (godzar)	16 „
3. Crvenoperka I. klase (platica)	14 „
4. Crvenoperka II. kl. (maskod.)	18 „
5. Crvenoperka III. klase	20 „